

Στον αστερισμό της αριστερής μελαγχολίας

1. Ο ριζοσπαστικός στοχασμός σε ανελεύθερους καιρούς

Η αριστερή μελαγχολία είναι ένα παγκόσμιο ιδεολογικό φαινόμενο που παρουσιάζεται στην περίοδο 1990-2010 και πηγάζει από την απώλεια του απελευθερωτικού ιδανικού. Για δύο αιώνες οι προοδευτικές δυνάμεις, εμπνεόμενες από το επαναστατικό πρόταγμα, πίστεψαν πως η ανθρωπότητα θα μπορούσε να αποτινάξει τα δεσμά της τυραννίας και να κατακτήσει την ελευθερία της. Γύρω στο 2000, μετά από πολλές απόπειρες που οδήγησαν σε νέες τυραννίες, αυτό το ιδανικό χάνει την αίγλη και την ισχύ του. Από τα κοινωνικά και τα εθνικά κινήματα, τα συνδικάτα και τα κόμματα, τις φεμινίστριες και τους μαύρους, τους εργάτες και τους αγρότες, τους αναρχικούς και τους πρωτοποριακούς ακούγονται φωνές απογοήτευσης, απόσχισης και αποσκήρτησης (<https://poetrypiano.wordpress.com/2016/02/07/notions-of-left-defeat-and-melancholy/>). Στη σκηνή της ιστορίας την επανάσταση διαδέχεται η εξέγερση, την απεργία η ανυπακοή. Αυτή η ιδεολογική και πολιτική απομάγευση της απελευθέρωσης αποκαλείται συχνά «αριστερή μελαγχολία», μια έκφραση που αντλεί από τον Μπένγιαμιν και τον Φρόυντ.

Η αριστερή μελαγχολία εμφανίστηκε στην Ελλάδα στη δεκαετία του 1990, όταν άρχισε η αριστερή απογοήτευση από την αριστερή μεταπολίτευση, εξερράγη την περίοδο 2008-11 και χειραγωγήθηκε κομματικά το 2014-15 για να επιστρέψει ισχυρότερη μετά το δημοψήφισμα. Έχει ενδιαφέρον ότι, όπως συνέβη και σε προγενέστερες περιόδους, η μελαγχολία της πολιτικής χρεωκοπίας διαδόθηκε ευρύτατα ως διάθεση και κλίμα στη δημόσια σφαίρα αλλά δεν βρήκε συστηματική θεωρητική επεξεργασία: σε αντίθεση με ξένες επιστήμες, η ελληνική μελέτη του φύλου, της φυλής, της αποικίας, της διακυβέρνησης, της ταυτότητας και του κεφαλαίου δεν αναμετρήθηκε συστηματικά με την πολιτικο-κοινωνική μελαγχολία και απελπισία αλλά απλώς προειδοποίησε για τις τυχόν αρνητικές επιπτώσεις της.

Η αριστερή μελαγχολία έχει βρει την πιο δημιουργική έκφρασή της στην ελληνική ποίηση (<https://poetrypiano.wordpress.com/2017/08/11/η-αριστερή-μελαγχολία-στην-ελληνική-π/>), η οποία, όταν πέρασε τη δική της λογοτεχνική κρίση στο τέλος του 20^{ού} αιώνα, στράφηκε στις τρεις μείζονες μελαγχολικές φάσεις της (τις γενιές του '20, του '50 και του '60) για να διαμορφώσει την πολυφωνική ποιητική γενιά του 2000. Στη μηνιαία αυτή στήλη σκοπεύω να ασχοληθώ με τρέχοντα λογοτεχνικά ζητήματα από τη σκοπιά της γενιάς της αριστερής μελαγχολίας που επιμένει να εκφράζεται με παρρησία σε αναξιόπιστους και ανελεύθερους καιρούς, όπως σε αυτό το εξαιρετικό έργο (<https://poetrypiano.wordpress.com/2019/10/31/%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CE%BC%CE%B1-11-%CE%B7-%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B7/>):

Πρέπει κάποτε να ξεστομίσουμε τα κακά νέα...

Πριν γίνουμε ταινία εποχής
ισόβιοι φερέλτιδες
Να μας πιάνουν όλα εξ απήνης
με τις πιτζάμες των προηγούμενων
Η νόθα οικειότητα
είναι πιο αιμομικτική απ' ότι γραφική

...αλλιώς θα μας τα πουν μόνα τους

Αλέκος Λούντζης: *Οι Επόμενοι Εμείς* (Στιγμός 2021, σ. 74)

Τη φετινή χρονιά, κατά την οποία τόσο η κυβέρνηση όσο και η επιστήμη της ιστορίας διεκδικούν για λογαριασμό τους την εθνική επανάσταση, η ποητική μελαγχολία (<https://poetrypiano.wordpress.com/2015/11/22/932/>) για την επετειακή συμπεριφορά αποτελεί αισθητικό και πολιτικό μάθημα.